

steld. Maar het maakt alvast één ding duidelijk: wanneer we zijn doctrine tot het extreme doortrekken, ontbreekt er één aspect, nl. het lichaam.

De aanpak van William Forsythe getuigt van eenzelfde strategie: 'Choreografen is iets waarnaar je voortdurend kunt terugkeren. Je maakt weliswaar iets, maar achteraf kun je daar terug woorden aan toevoegen, inserten of deleten, enzovoort. Het is wordprocessing.' 'Dans als een spelletje scrabble,' schreef Myriam Van Imschoot in de vorige *Etcetera*. Een dansstuk maken wordt herleid tot een 'eenvoudig' computerspelletje met lichamen als 'dans-o-maten'. Het lijf lijkt niets dan een onhandige last, een ding dat zich moeilijk laat schikken naar een vlekkeloos mathematisch gebarensysteem. Dit wordt nogmaals geïllustreerd in *The Way of the Weed*, een video van An-Marie Lambrechts, Peter Missotten en Anne Quirijnen. Via onderwaterballetten worden hierin 'angstvallige' pogingen ondernomen om te ontsnappen aan de restricties van het lichaam. Ten slotte verschijnt het hoofd van Forsythe, gerukt van de torso. Het vitale lichaamsdeel hangt ergens rond in een virtuele omgeving. Forsythes ideaal lijkt bereikt: hij is zijn ballast kwijt, maar dan in virtual reality.

Machinerieën, zoals de bescheiden dobbelsteen van Cunningham, maar eveneens Forsythes ingenieuze computer, lijken onmisbare instrumenten voor verschillende choreografen. Ze gaan de dansbewegingen sturen en het lichaam dwingen tot allerlei handelingen: een staaltje technocratie, waarin het lichaam op verdwijnen staat. Deze 'esthetiek van de verdwijning' werd reeds dertien jaar geleden aangekondigd in het profetische boek van Paul Virilio, *Het Horizon-Negatief*: 'Het is moeilijk je een maatschappij voor te stellen die het lichaam zal ontkennen, zoals eerder de ziel is ontkend, en toch is dat de maatschappij waarnaar wij nu op weg zijn.' Met de democratisering van internet gaan we aardig in de richting van deze no-body-generation.

Het lichaam handelt nu niet meer volgens instincten, emoties of driften, maar wordt de speelbal van een weloverdachte technowetenschap. Zo omschrijft Virilio op een overtuigende manier hoe binnen de topsport het lichaam gecorrigeerd wordt door de video-opnamen van dat eigen lichaam. 'De tv-registratie biedt de chronologische aaneenschakeling van de eigen bewegingen ter beoordeling aan en kan die zelfs vertraagd weergeven, alsof de snelheid waarmee men ze uitvoert een handicap was om tot een juist zelfbeeld te komen.' Het gemediatiseerde lijf vormt met andere woorden het ideaalbeeld voor ons alledaagse lichaam. Zo kan ook de danskunstenaar zijn eigen bewegingen op een hypernauwkeurige manier

onder de loep nemen. Via het gebruik van de camera voert hij een micro-analyse uit op zijn eigen anatomie door de beeldregistratie voortdurend terug te spoelen, vertraagd of versneld af te spelen, stop te zetten, enzovoort. De danser kan een extreme mate van zelfcontrole, 'een toestand van optisch waken', doorvoeren, waarmee hij zijn eigen choreografen bijstuurt. Zijn eigen lichaam wordt met andere woorden het object van de beeldregistratie. De danser wordt zowel acteur als televisiekijker van zichzelf. Ook hier zien we, zoals in het verhaal van Bourgat, Cunningham en Forsythe, dat het lichaam gedirigeerd wordt door een autonoom regelsysteem. Het lijf blijft over als een onhandige - maar nog steeds onmisbare - prothese van de techniek; en niet omgekeerd.

Topsporters en choreografen hebben doorheen de geschiedenis voortdurend een beroep gedaan op externe versterkers om hun ratio te ondersteunen. Op die manier poogden ze het lichaam nauwgezet onder controle te brengen en zijn grenzen te verleggen. Maar wat gebeurt er wanneer het lichaam buiten de controle valt van een rationeel regelsysteem? Heeft het lichaam een eigen ratio, een eigen logica? Die vragen staan centraal in *Fra Cervello e Movimento - bianco*, een dansvoorstelling van Emio Greco en Pieter C. Scholten.

Stereopolitiek

De kip en haar mannelijke partner zijn twee van de weinige dieren die het een tijdje zonder kop kunnen stellen. Na de slachtpartij kunnen ze nog even rondfladderen alsof er niets aan de hand was. Het is dan ook niet voor niets dat

in één van de beginscènes van *Fra Cervello e Movimento - bianco* Emio Greco rondloopt als een haan. De danser verschijnt met een lichaam dat vol tics over het podium schokt. Zijn bewegingen lijken hem te ontsnappen. 'Il faut que je vous dise que mon corps m'échappe,' stellen Greco en Scholten ergens in hun manifest. Iets gelijkaardigs gebeurt met de hand van Nand Buyl in *Hersenschimmen*. In deze encensering van Guy Cassiers speelt Buyl een dementerende man. In de loop van het verhaal verdwijnt er steeds meer uit zijn geheugenkamer. Op een gegeven moment ontsnapt ook zijn hand aan de controle van het verstand. De acteur kan alleen nog maar machteloos toezien hoe het lichaamsdeel - onderhevig aan allerlei zenuwtrekken - een eigen leven begint te leiden. Er komt hier een vreemde schizofrenie naar boven tussen lichaam en geest. Het verstand zet sommige bewegingen niet meer in gang - althans niet bewust - maar kan ze achteraf toch nog registreren. Er ontstaat met andere woorden een decalage binnen de hersenen tussen dirigeren en constateren. Het lichaam lijkt hierdoor een eigen leven te leiden. We hoeven echter niet dement te zijn om onszelf hierop te betrappen. Vele handelingen in het alledaagse leven steunen op routine en gaan autonomiseren. Zo worden we er wel eens op gewezen dat we voor de zoveelste keer met een trillend been onder tafel zitten; of dat we moeten ophouden zenuwachtig met onze pen op het bureau te tikken.

Emio Greco is het nu juist om die tics te doen. Ze vormen een belangrijk onderdeel van zijn bewegingslogistiek. Zo ontstaat de haan geleidelijk aan in *Fra Cervello e Movimento - bianco* uit een ondefinieerbare smurrie van zenuwtrekken. Het duurt misschien wel vijf minuten vooraleer we door hebben waar dit handelingenconglomeraat naar toe wil. Het schokkende lichaam van Greco mondt na een lange speurtocht uit in *le coq*.

Als antwoord op de antilichaamspolitiek van Cunningham en Forsythe formuleren Greco en Scholten een stereopolitiek van lichaam en geest. Ze zien het lichaam als voorwaarde en niet als belemmering voor de dans. De danskunstenaars vertrekken dan ook vanuit dat lichaam om tot een voorstelling te komen. 'Dit was nu net voor mij de uitdaging. Ik kom vanuit het danstheater waarbij altijd vertrokken werd vanuit een tekstfragment, een postkaart of zo. Nu vatten we het werk aan met absoluut niets, althans alleen het lichaam is er. (...) De hunkering naar een unisono tussen lichaam en geest is m.i. de kracht en de drive achter het werk van Emio. Hij herwaardeert het lichaam als subject, laat het lichaam weer van zich spreken. Tegenover de deconstructie is Emio

